

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนในระดับต่างๆ กับ
เครือข่ายเสื้อแดงในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน : กรณีศึกษาหมู่บ้านโพน
นาดี - โพนวิสัย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**

The Political Relationship Between the Representatives
in Each Level and the Red -Shirts Network in the Village
Arena Level: the Case Study of the Phonnadi -Phonvisai
Village, Kaowong District, Kalasin Province.

นพพล อัครฮาต*
Noppon Akahat

**ชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ทูลสนับสนุนการวิจัยโดยสำนักวิจัยและพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า งบประมาณปี 2557

*อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, E-mail : n-akahat@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะความสัมพันธ์ทางการเมืองในพื้นที่ เจื่อนไซหรือปัจจัยที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางการเมืองในพื้นที่ และผลของความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนตั้งแต่ระดับกำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับเครือข่ายคนเสื้อแดงในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือตัวแทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดูแลพื้นที่ ประธานกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในหมู่บ้าน ผู้อาวุโสหรือแกนนำชาวบ้านที่เป็นที่นับถือของคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 18 คน พื้นที่ศึกษา ได้แก่ หมู่บ้านโพนาชาติ โพนาวิสัย หมู่ที่ 3, 4, 6 และ 10 ตำบลหนองผือ อำเภอลำดวน จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อยระหว่างกลุ่มตัวอย่างด้วยกัน เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา เชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนในระดับต่างๆกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้าน มีหลายรูปแบบซึ่งนำไปสู่การเกิดเครือข่ายคนเสื้อแดงในหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านด้วยกันเองให้ไปสู่ความกินดีอยู่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้โดยไม่ผ่านผู้แทนในระดับต่างๆ ที่เป็นตัวแทนในหมู่บ้าน หรือให้ผู้แทนเป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวของเครือข่ายชาวบ้าน หรืออำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านทำงานตามแนวคิดตนไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนา

คำสำคัญ: เครือข่ายคนเสื้อแดง, ผู้แทน, ความสัมพันธ์ทางการเมือง

Abstract

This study has the objectives to study the pattern, the characteristic of the political relationship in arena , the condition and factors toward the political relationship in arena , and the result of the relationship among the representatives in the each level of Sub-district

headman-Village headman, executive and members of the local parliament, and the parliament representatives and the Red -Shirts network in the village level. The target samples are the Sub-district headmans-Village headmans, the executives and local parliament members, and the parliament representatives or agents taking care in the areas, the presidents of the networks in the villages, the seniors or the citizen core who is respectable from the villagers, the villages who enrolled in the political activities in various level, the total number is 18 peoples. The study area is the Phonnadi - Phonvisai village, at Moo 3, 4, 6, and 10, Nongpue sub-district, Kaowong district, Kalasin province. The in-depth interview and the focus group among the sample are used to be the method of the collecting data and analyze the data by the consistency analysis among the contents, connecting the related concepts and theory. The results shows that the pattern and the characteristics of the political relationship among the representatives in each level and the Red -Shirts networks in the village level have several patterns. These factors and conditions brought to have the citizen network in the village to drive the concept of the way of life development of the villagers to be more well being and better life quality by not passing the representative or allowing the representatives have only the supporting role to support the concept of the Red -Shirts network or facilitate the villagers working following their ideas to succeed as they need.

Keywords: the Red -Shirts network, representative, political relationship

บทนำ

การเคลื่อนไหวกว้างไกลทางการเมืองที่สำคัญของคนชนบทในทศวรรษที่ 2550 เป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอันส่งผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งแห่งที่ของคนในชนบทและได้เปลี่ยนแปลงระบบอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดอย่างลึกซึ้ง แต่ขณะเดียวกันการเคลื่อนไหวกว้างไกลของคนในชนบทยังกลับถูกชนชั้นกลางพิจารณาถึงความเห็นไปในอีกลักษณะลักษณะหนึ่ง ประกอบกับการศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม “ชนบท” และการเคลื่อนเข้าสู่ประชาธิปไตยในชนบท ทุกวันนี้เป็นเรื่องสำคัญของคนในชนบท และ/หรือคนที่ยังมีความสัมพันธ์ลักษณะใดลักษณะหนึ่งกับพื้นที่ชนบทนับว่าเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศ เพราะระบอบประชาธิปไตยจะก้าวหน้าอย่างเข้มแข็งเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่ามีอำนาจต่อรองทางการเมืองของคนในชนบทด้วยเช่นกัน ทั้งโดยผ่านกลไกเชิงสถาบันการเมืองและผ่านการเคลื่อนไหวในลักษณะอื่นๆ ในกรอบของนิติรัฐบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมการเมืองไทยที่เต็มไปด้วยความหลากหลายซับซ้อน (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2557: 67)

การศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมา มักจะศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในระดับชาติหรือศูนย์กลางอำนาจการปกครองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สิ่งที่ขาดหายไปของการศึกษาเรื่องราวทางการเมืองของไทยคือ “การเมืองในพื้นที่” (Politics as arena) (Collin Hey, 2002) โดยเฉพาะเรื่องราวในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการเมืองที่เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของหมู่บ้านหนึ่งๆ ซึ่งเป็นหน่วยการเมืองระดับล่างที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นรากฐานในการทำความเข้าใจปฏิบัติการทางการเมืองในระดับชาติที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นจุลภาพที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นหลายสิ่งหลายอย่างของการเมืองระดับชาติที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และในหลายแง่มุมมีความเกี่ยวโยงกับปัญหาและวิกฤติของการเมืองในระดับชาติแต่ถูกมองข้ามไป หรือแม้แต่องานศึกษาของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ที่มีการอ้างอิงอย่างกว้างขวางว่าสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระหว่างคนชั้นกลางในเมือง และคนบ้านนอกในชนบทได้เป็นอย่างดี อย่าง “สองนคราประชาธิปไตย” ในส่วนที่เกี่ยวกับชนบท ก็มองว่าคนในชนบทเป็นปัญหาของระบอบประชาธิปไตย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546) รวมทั้งมีลักษณะฐานคิดในทำนองที่ว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระเบียบการเมืองชุดหนึ่งที่มีลักษณะคงที่และเป็นอุดมคติสูงส่งตั้งมาอยู่แล้ว เป็นพันธกิจของผู้รู้ที่จะถ่ายทอด กำหนด และต้องหาทาง

เปลี่ยนแปลงคนที่ยังไม่รู้และไม่เข้าใจในอุดมคติสูงส่งของประชาธิปไตยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในทางการเมืองและในความสัมพันธ์ทางสังคมแบบประชาธิปไตย (Michael K. Connors, 2007 : pp. 7-15) ดังกล่าวนี้นี้ทำให้การศึกษาการเมืองในระดับหมู่บ้านชนบท จึงเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจเป็นการศึกษาเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ที่ขาดหายไปและช่วยให้เข้าใจการเมืองไทยได้ชัดเจนขึ้นจากจุลภาพในหมู่บ้านที่ศึกษา มากกว่าการสร้างกรอบความรู้ว่า ปัญหาการเมืองไทยเกิดจากความไม่พร้อมและความไม่มีสำนึกของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2556) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การให้ความสำคัญและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างศรัทธาต่อคุณค่าของประชาธิปไตยในกลุ่มประชาชนในระดับหมู่บ้านเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทที่สัมพันธ์กับกระบวนการเคลื่อนเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตย (Democratization)

ประชาธิปไตยจึงเป็นเสมือนวิถีทางเดียวที่มนุษย์จะต้องเดินแต่การเดินในวิถีทางแห่งเสรีประชาธิปไตยหรือประชาธิปไตยตัวแทนในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายที่ถูกตั้งคำถามต่อประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนและศักยภาพซึ่งไวต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายบนสายธารแห่งโลกาภิวัตน์ (ฐิติกร สังข์แก้ว, 2555) ซึ่งเกิดปรากฏการณ์ที่เห็นเด่นชัดมากขึ้นๆ ในขอบเขตทั่วโลก คือ ความโน้มเอียงดังต่อไปนี้ 1) ความตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีมากขึ้นในทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และทุกประเทศ 2) ความต้องการในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะหรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและโลก เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัวกับการขยายตัวของ การสื่อสารและข้อมูล 3) ประชาชนให้ความสนใจกับสถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมือง พรรคการเมือง และการเลือกตั้งลดลง 4) กิจกรรมทางการเมืองเคลื่อนตัวจากสถาบันที่เป็นทางการ เช่น รัฐสภา และทำเนียบรัฐบาลไปอยู่ในท้องถนน โรงงาน ชุมชน ป่าเขา และคลื่นอิเล็กทรอนิกส์ผ่านการเชื่อมโยงทางอากาศมากขึ้นทุกขณะ และ 5) ความเข้าใจและความหมายของประชาธิปไตยแบบที่เคยเข้าใจตรงกัน ไม่ว่าจะในรูปแบบเสรีประชาธิปไตย ประชาธิปไตยประชาชน ประชาธิปไตยทางตรง หรือประชาธิปไตยทางอ้อม เริ่มเลือนรางมากขึ้นทุกขณะ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2555: 9 - 10) ภาพความเป็นประชาธิปไตยในปัจจุบันจึงเต็มไปด้วยความหลากหลายและมีพลวัตเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่หยุดหย่อน โดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่ง

เป็นการหยุดชะงักระบอบประชาธิปไตยรัฐสภาจากการเลือกตั้งไว้เพื่อตัดตอนอำนาจนำทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจใหญ่ที่มีรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แห่งพรรคไทยรักไทยเป็นตัวแทน จากนั้นก็พยายามปรับโครงสร้างระบอบประชาธิปไตยฯ เสียใหม่เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจนำดังกล่าวไหลกลับมามาก (เกษียร เตชะพีระ, 2550: 4) และเหตุการณ์ดังกล่าว ถือเป็นจุดชนวนสร้างความเปลี่ยนแปลงขึ้น (อภิชาติ สถิตินิรามัย, 2556 : 47) ซึ่งถือเป็นภาพความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสังคมไทยที่หลายฝ่ายได้ตั้งข้อขบคิดถึงผลกระทบและความท้าทายต่างๆ โดยเฉพาะในสังคมหมู่บ้านชานานอีสาน มีหลายหมู่บ้านถึงขั้นประกาศและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านเสื้อแดงขึ้น อย่างกรณีหมู่บ้านโพพนาคี โพนวิสัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2556

ซึ่งแน่นอนว่า กระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้านภายหลังมานี้ เป็นกระบวนการในการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมซึ่งมีความต้องการหลากหลายและมีผลประโยชน์กระจายมากขึ้น ซึ่งกลุ่มคนหนึ่งที่มีจำนวนมากและถือเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย คือ กลุ่มชานาน ซึ่งกลุ่มชานานที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายหลังการรัฐประหารจะเห็นได้ชัดว่าเป็นกลุ่มที่ฐานเสียงอย่างเหนียวแน่นที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร และพรรคการเมืองที่สนับสนุนกลุ่มการเมืองของทักษิณ (Pasuk Phongpaichit, 2007, p. 8) โดยดูได้จากการเลือกตั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนกระทั่งถึง 2554 กลุ่มชานานอีสานเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนผู้สมัครและพรรคการเมืองของกลุ่มการเมืองดังกล่าวมาตลอด เพราะด้วยความชื่นชอบนโยบายและความสามารถส่วนตัวของทักษิณในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2555) ประกอบกับกลุ่มดังกล่าวได้ใช้พื้นที่ทางการเมืองผ่านการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดงขึ้น ซึ่งหมู่บ้านที่ถูกจัดตั้งนั้นโดยปกติก็มีตัวแทนผู้ใช้อำนาจในพื้นที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งและเห็นชอบจากฝ่ายรัฐซึ่งถืออำนาจบังคับเหนือชาวบ้านในหมู่บ้าน ตามหลักการปกครองรัฐแบบทางการอยู่แล้ว (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2554) ทำให้ภาพของการปะทะสังสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจทางการเมืองในพื้นที่หมู่บ้านระหว่างฝ่ายตัวแทนรัฐและฝ่ายชาวบ้านในรูปแบบเครือข่ายคนเสื้อแดงมีความน่าสนใจและเป็นสิ่งที่ยังไม่มีงานวิชาการที่ทำการศึกษาอย่างครอบคลุมถึงประเด็นดังกล่าว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพยายามหาคำอธิบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมชุดหนึ่งผ่านการศึกษาคำอธิบายความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนในระดับต่างๆ กับ

เครือข่ายการเมืองภาคพลเมืองหรือภาคประชาชน ในนามของ “กลุ่มคนเสื้อแดง” ผ่านการศึกษาหมู่บ้านโพนาติ-โพนาวิสัย ตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองผ่านกระแสการเมืองในระบบอบเสรีประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในสังคมหมู่บ้านได้ชัดเจนมาตามลำดับ เพราะในอดีตคนในหมู่บ้านแห่งนี้เคยมีประวัติการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครกับขบวนการกลุ่มเสรีไทยที่มีผู้แทนฯ อย่างนายจำลอง ดาวเรือง เป็นแกนนำในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หลังจากนั้นพื้นที่ของหมู่บ้านนี้ก็ตกอยู่ในพื้นที่ฐานปฏิบัติการของขบวนการผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในสมัยสงครามปราบปรามคอมมิวนิสต์ของไทย และเมื่อ พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมา หมู่บ้านนี้ก็จัดตั้งเป็นหมู่บ้านเสื้อแดงเพื่อประชาธิปไตย โดยกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งถือเป็นหมู่บ้านเสื้อแดงแห่งแรกของจังหวัดกาฬสินธุ์ด้วย จากปรากฏการณ์ทางการเมืองต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแห่งนี้แสดงให้เห็นพลวัตของชุมชนทางการเมืองและภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ซึ่งจะสามารถเติมเต็มองค์ความรู้และเห็นจุลภาพทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาจะนำไปสู่การสร้างคุณค่าและประเมินพฤติกรรมทางการเมืองของชาวบ้านในระดับหมู่บ้านในบริบทปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองในการใช้อำนาจในพื้นที่ร่วมกันระหว่างผู้แทนกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้านจากการศึกษาหมู่บ้านโพนาติ-โพนาวิสัย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้านจากการศึกษาหมู่บ้านโพนาติ-โพนาวิสัย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

นียมคัพท

ความสัมพันธทางการเมือง หมายความว่า ปฏิบัติการที่มีต่อการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในพื้นที่หมู่บ้าน ซึ่งศึกษาผ่านความขัดแย้ง ความร่วมมือ การแข่งขันหรือช่วงชิง และการประนีประนอมในกิจกรรมต่างๆ ระหว่างฝ่ายผู้แทนและฝ่ายเครือข่ายคนเสื้อแดงภายใต้การทำงานร่วมกันในพื้นที่หมู่บ้านโพนาดี-โพนาดี อำเภอลาว จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้แทน หมายความว่า ผู้ที่ได้รับการยินยอมจากประชาชนในหมู่บ้านโพนาดี-โพนาดี อำเภอลาว จังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งซึ่งเกี่ยวข้องกับจัดการอำนาจของรัฐบาล ตั้งแต่ระดับกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เครือข่ายคนเสื้อแดง หมายความว่า การรวมกลุ่มของชาวบ้านในหมู่บ้านโพนาดี - โพนาดี อำเภอลาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจหรือการจัดตั้งขึ้นตามประชาคมของหมู่บ้านโดยมีชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการ มีแกนนำในรูปของคณะกรรมการ และมีเนื้อหากิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เช่น การเข้าร่วมการประชุมในระดับส่วนกลาง การเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงอย่างเป็นทางการ การทำบัตรสมาชิก เป็นต้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาความสัมพันธทางการเมืองในการใช้อำนาจร่วมกันในพื้นที่ทางการเมือง (Arena as politics) ซึ่งในที่นี้ใช้พื้นที่หมู่บ้านโพนาดี-โพนาดี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ตามแนวทางของ David Held and Adrian Leftwich (by Collin Hay, 2002: pp. 73-74) ที่มองว่า การเมืองคือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ (power) และการบังคับใช้อำนาจ (forces) ซึ่งมีผลการใช้และจัดสรรทรัพยากรอันแสดงถึงการรักษาเสถียรภาพทางสังคมของผู้ใช้อำนาจหรือองค์กรที่ใช้ ซึ่งบางครั้งอาจไม่เกี่ยวข้องกับการปกครองของรัฐบาลก็ได้ โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการรักษาเสถียรภาพทางอำนาจผ่านการศึกษาของ Samuel P. Huntington จากผลงานชิ้นเอกเรื่อง Political Order in Changing Society (1968) ที่มองถึงการจัดโครงสร้างสถาบันทางการเมือง

(institutionalization) ในงานเขียนชิ้นนี้หมายถึงภายในหมู่บ้าน ซึ่งมองว่า ยังขาดความมีเสถียรภาพภาพและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในทางการเมือง ดังที่ ประกาศิต เสวตธรรม ได้ทำการศึกษาการถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาคสู่ท้องถิ่น : กรณีศึกษขบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของส่วนกลาง ศักยภาพของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน (2543) ซึ่งพบว่า ราชการ ส่วนกลางยังมีอำนาจมากในการกำหนดทิศทางการทำงาน และควบคุมดูแล การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นก็ขาดความ เข้มแข็งในการยืนยันทิธิของตน รวมทั้งถึงเลที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน ส่วนภาคประชาชนก็ได้แต่เฝ้าหวังที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้แก้ไขปัญหาให้ตน มากกว่าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าเสถียรภาพทางการเมืองซึ่งตามแนวคิดของ Huntington (1968) แล้วเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการทำให้ระบบการเมืองมีความทันสมัย และยิ่งเมื่อระบบการเมืองที่ยังไม่ทันพัฒนาเป็นประชาธิปไตย ทำให้ไม่มีสถาบันทาง การเมืองหรือมีแต่ไม่ทำหน้าที่ที่ควรจะทำให้ได้ด้วยแล้วอย่างเช่น กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่พรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมือง อย่าง ส.ส. ในพื้นที่ที่ไม่สามารถทำหน้าที่กันชนให้ระหว่างประชาชนที่มีความต้องการ เพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในหมู่บ้านที่ถูกจัดตั้งเป็น หมู่บ้านสีแดงในภาคอีสาน ที่มีคณะผู้วิจัยส่วนใหญ่ต่างสรุปว่าเหตุผลที่เกิดหมู่บ้าน แดงหรือกลุ่มคนสีแดงส่วนหนึ่งมาจากเหตุผลทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจใน ระบบทุนนิยมภายในชุมชนหมู่บ้านเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น อภิชาติ สถิรินทร์ และคณะ (2556), สมชัย ภัทรธรรณันท์ (2554 อ้างถึงใน อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2557) ทำให้ ผู้วิจัยเลือกเครือข่ายกลุ่มคนสีแดงในหมู่บ้านโพพานาติ-โพนาสิย เป็นตัวอย่างกรณี การศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองในสังคมหมู่บ้านในฐานะพื้นที่ทางการเมือง นิดหนึ่งนี้ หากจะศึกษาให้เห็นภาพของปฏิสัมพันธ์ทางการใช้อำนาจในเชิงกระบวนการ ทางการเมืองในหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ตามอย่าง ชัยอนันต์ สมุทวนิช (2554) ที่มองว่าระบอบการเมือง-การปกครองที่เกิดขึ้น หรือ Constitution นั้น เหมือนเหรียญสองด้าน ด้านหนึ่ง ได้แก่ การที่ระบอบการเมืองการปกครองนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับการแสวงหาเป้าหมาย ซึ่งอาจเรียกได้มาเป็นอุดมการณ์หรือ อุดมคติของระบบการเมืองการปกครอง อีกด้านหนึ่ง ได้แก่ การที่ระบอบการเมือง การปกครองมีกลไกที่จะดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ กลไกของระบบ

การเมืองก็คือสถาบันทางการเมืองและการจัดสรรอำนาจทางการเมือง ดังนี้แล้ว ความหมายของการเมือง จึงมีอยู่สองด้านควบคู่กันไปอยู่เสมอ คือ ทั้งด้านอุดมคติ - อุดมการณ์ ซึ่งคนในชุมชนยึดถือเป็นแนวทางของวิถีชีวิต กับด้านที่เป็นการจัดระเบียบทางสถาบัน นอกจากนี้ได้นำกิจกรรมของกลุ่มคนเสื้อแดง เช่น การเปิดป้ายหมู่บ้านเสื้อแดง การระดมมวลชนเพื่อเข้าร่วมการชุมนุมที่ส่วนกลาง การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านในช่วงที่กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของชาวบ้าน เช่น การเลือกตั้งหลังเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ. 2549 และหลังจากนั้น การดำเนินกิจกรรมของแกนนำเครือข่ายคนเสื้อแดง เป็นต้น เพื่อให้เห็นภาพการเมืองอันเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป และมีอยู่อย่างกว้างขวาง ตามที่ช็อนนัต สมุทวนิช (2554) มองว่าเป็นการเมืองแบบธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ในชุมชน ซึ่งแนวทางนี้จะทำให้เห็นว่า การเมืองเป็นปฏิกริยาทางสังคม (Interaction) ดังนั้นจึงมีขอบเขตที่กว้างไกล นอกจากการเมืองจะอยู่ในสถาบันทางการเมืองแล้ว ปฏิกริยาทางสังคมภายในชุมชนขนาดเล็ก ก็มีลักษณะที่เรียกว่า กิจกรรมทางการเมืองได้ แนวทางนี้เน้นไปที่กระบวนการ (process) ของกิจกรรม ว่ามีลักษณะเป็นกระบวนการทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงแหล่งที่กิจกรรมนั้นเกิดขึ้นว่าเป็นสถาบันหรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (ช็อนนัต สมุทวนิช, 2554: 4-5) ซึ่งน่าสังเกตว่า การศึกษาในลักษณะนี้ได้กล่าวถึงอำนาจในการบังคับ (coercive authority) การใช้กำลัง (the use of force) อำนาจและความขัดแย้ง (power and conflict) ซึ่งเรื่องเหล่านี้บ่งบอกอย่างชัดเจนว่าเป็นเนื้อหาสาระของกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้แล้ว กิจกรรมทางการเมืองจึงมีอยู่ได้ในชุมชนที่ไม่มีโครงสร้างทางการเมืองที่เป็นทางการ และอาจเกิดขึ้นในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ทุกเมื่อ หากปฏิสัมพันธ์นั้นมีเรื่องที่เกี่ยวข้องการร่วมมือและความขัดแย้งอยู่ด้วย และสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งของการศึกษาแนวทางนี้คือ การเมืองที่เป็นทางการนี้ ครอบซ้อนอยู่บนการเมืองที่เป็นวิถีชีวิตที่เป็นจริงในชุมชนเล็กๆ ที่คนในชุมชนสามารถดำรงชีพและอยู่รอดมาได้หลายชั่วคน โดยปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมที่เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลภายในชุมชน (ซึ่งมักจะเป็นครอบครัว เครือญาติ) ลักษณะของความสัมพันธ์ภายในชุมชนมีความไม่เป็นทางการสูงมาก เพราะขนาดของชุมชนเล็ก และการผลิตไม่สลับซับซ้อนนัก ลักษณะของการเมือง ซึ่งได้แก่ ความร่วมมือและความขัดแย้ง กันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในสังคม (ซึ่งมีจำกัดเฉพาะทรัพยากร

ด้านวัตถุ แต่รวมถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความรู้ สถานภาพส่วนบุคคล ชื่อเสียง เกียรติยศ เวลา และโอกาสด้วย) มีอยู่มาเป็นเวลานาน และเป็นสาระของชีวิตแห่ง ชุมชนนั้น อันมีมาก่อนที่คนชุมชนจะรู้จักกับการเมืองที่เป็นทางการซึ่งครอบคลุมมาจาก เบื้องบน ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่เรียกว่าการเมือง ที่ผูกพันอยู่กับอำนาจรัฐจึงเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ สำหรับคนในชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากส่วนกลางซึ่งเป็นศูนย์กลางอำนาจรัฐ คนในชุมชน เชื่อมโยงการเมืองที่เป็นทางการกับสิ่งที่อยู่นอกวิถีชีวิตปกติของเขาในชุมชนนั้น ในวิถี ชีวิตประจำวันของเขานั้นมีกิจกรรมอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชน แต่เขา ไม่สำเหนียกมันว่าเป็นการเมืองเพราะมันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่เป็นธรรมชาติ มาเป็นเวลานานแล้ว (นั่นคือ การต่อสู้กับสภาพแวดล้อมและการอยู่ร่วมกันกับบุคคล อื่นๆ โดยอาศัยวิธีการของชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง) ส่วนการเมืองที่เป็นทางการ นั้นเป็นการเมืองที่เขาถูกสั่งสอนให้รับรู้ แต่มันจะสัมพันธ์ต่อวิถีของเขามากน้อยเพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับความเป็นจริงที่ว่าเขาจะหลีกเลี่ยงมันได้มากน้อยเพียงใด หากเขา ไม่เอาใจใส่การเมืองที่เป็นทางการ เขาจะเสียผลประโยชน์มากน้อยเพียงใด กล่าวอีก ทางหนึ่งก็คือ ผลของการให้คุณ-ให้โทษของการเมืองที่เป็นทางการนั้น มีต่อเขา มากน้อยเพียงใด (ชยอนันต์ สมุทวนิช, 2554 : 10 - 15)

ดังนั้นการศึกษาการเมืองในส่วนของหมู่บ้านเสื้อแดงถึงปฏิสัมพันธ์ในการใช้ อำนาจในกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่หมู่บ้านระหว่างฝ่ายผู้แทนในระดับต่างๆ กับ ฝ่ายเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดงในหมู่บ้านจึงเป็นภาคหนึ่งของการศึกษาการเมืองที่ นักวิชาการทั้งหลายมักมองข้าม เพราะมักจะให้ความสำคัญเฉพาะอำนาจที่เกี่ยวข้อง กับกิจกรรมของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ จึงลืมนึกถึงการศึกษาหรือให้ความสำคัญกับระบบ ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ทางอำนาจภายในหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยจึงจะใช้เป็นกรอบใน การทำความเข้าใจต่อไป

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำงานวิชาการของนักวิจัยที่ได้ศึกษาภาพของ ประชาธิปไตยที่มีต่อการดำรงชีวิตของผู้คนโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันมารวบรวมไว้ เพื่อเป็นกรอบในการอภิปรายผลจากส่วนของผลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาไว้ดังนี้

สมเกียรติ วันทะนะ (2555) พบว่า สังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่สถาปนาขึ้น ด้วยกรอบของระบอบรัฐชาติ (the nation - state) เป็นกรอบทางการเมือง ซึ่งความสำคัญ ของกรอบนี้คือการให้ความสำคัญกับการเกิดสิทธิและความเสมอภาคในความเป็น พลเมืองของรัฐ ความเป็นพลเมืองของรัฐนำไปสู่ความเสมอภาคในสิทธิทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนเพื่อไปทำหน้าที่ทางการเมือง จึงทำให้

มีการใช้ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีตัวแทนในกรอบของเสรีประชาธิปไตยเป็นหลัก และเสรีประชาธิปไตยที่เน้นการเลือกตั้งเป็นหลักเมื่อวิเคราะห์ลงลึกลงไปทำให้เห็นแบบแผนของประชาธิปไตยถึง 3 ชนิด ที่กำลังต่อสู้เพื่อหาทางรอดหรือเติบโตร่วมกัน ได้แก่ ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) ที่กำลังถดถอยลงในแง่ความสำคัญ ประชาธิปไตยตรวจสอบรอบด้าน (counter - democracy) ที่กำลังแสดงบทบาทตอบโต้ท้าทายยิ่งในประเด็นที่ระบบการเมืองไม่สามารถให้ความมั่นใจกับความต้องการของพลเมืองที่เพิ่มขึ้นทุกวัน และประชาธิปไตยเรียนรู้ปรึกษาหารือ (deliberative democracy) ที่พยายามยกระดับการเรียกร้องและกำหนดนโยบายทางการเมืองทั้งปวงให้มีเหตุผลและคุณภาพสูงส่งขึ้น

ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ (2550) พบว่าการทำงานของขบวนการประชาสังคมมีผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการเมืองในชุมชนและความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะของชุมชน ในชุมชนที่ศึกษามีการทับซ้อนของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยแบบเรียนรู้ปรึกษาหารือ โดยมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะชุมชนสอดคล้องกับรูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด ขณะที่ปัญหาการเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

เกวลี ศรีหะมงคล (2556) พบว่าจากความวุ่นวายทางการเมืองในช่วง 5-6 ปีมานี้แสดงให้เห็นความแตกต่างเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่สังคมไทยควรมองเห็นและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อสถานการณ์ทางการเมืองของไทยจะได้ก้าวเข้าสู่สังคมประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าขึ้น ทะเลาะกันได้ แตกต่างกันได้ แต่ต่างฝ่ายต่างพร้อมทำความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อหาจุดร่วมที่ประนีประนอมต่อกันมากที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นทางออกที่สร้างสรรค์และปราศจากความรุนแรงที่คนไทยส่วนมากย่อมปรารถนา

กิริพัฒน์ เขียนทองกุล (2556) พบว่าการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นนั้นมีแนวโน้มเจริญเติบโตอย่างช้าๆ และมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น แต่ทว่าก็ยังมิปัญหาของตัวผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถเชื่อมต่อกับภาคประชาชนได้อย่างแนบสนิท และภาคประชาชนก็ยังไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร จึงทำให้การสร้างความเป็นพลเมืองเป็นไปอย่างยากลำบาก แต่มีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าในอดีตที่ยังไม่มีการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมปัจจุบัน

ดาร์วิน คำเป็ง (2553) พบว่า มีการเกิดความร่วมมือระหว่างผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน เพื่อเป็นการหนุนเสริมขอบพร่องในปัญหา ระบบการเมืองแบบตัวแทนและมีการเกิดความสมานฉันท์ทางการเมืองท้องถิ่น โดย ทั้งนี้ผลดังกล่าวจะเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทการปฏิสัมพันธ์ของภาคประชาชน-ข้าราชการประจำ-ข้าราชการการเมืองส่วนภูมิภาคและข้าราชการการเมืองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อแสวงหาข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งวิธีการดำเนินการตามขอบข่ายดังต่อไปนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Key Informant) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือตัวแทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดูแลพื้นที่ ประธานกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในหมู่บ้าน ผู้นำอาวุโสหรือแกนนำชาวบ้านที่เป็นที่นับถือของคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่างๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ราย

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ หมู่บ้านโพนาดี โพนวิสัย หมู่ที่ 3, 4, 6 และ 10 ตำบลหนองผือ อำเภอกวาง จังหวัดกาฬสินธุ์

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามขึ้นแบบกว้างๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด (Opened Question) บนฐานแนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตย แนวคิดการทำให้มีความทันสมัยทางการเมืองของ Huntington (1968) และแนวคิดการเมืองแบบทางการและการเมืองแบบธรรมชาติของชัยอนันต์ สมุทวณิช (2554) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth - interview) และการสนทนากลุ่มย่อยระหว่างกลุ่มตัวอย่างด้วยกัน (Focus groups) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzing) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ อย่างครบถ้วนในลักษณะของการบูรณาการ (integration)

โดยเน้นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์จากมุมมองของคนใน (insider) โดยผู้วิจัยจะได้เข้าไปอยู่ในชุมชนแต่ละชุมชนที่เลือกศึกษาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อจะได้พบและสังเกตปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่สนใจศึกษาซึ่งชาวชุมชนกระทำกันเป็นปกติ หรือเหตุการณ์พิเศษในบางครั้ง เพื่อจะทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์ พฤติกรรม โลกทัศน์และการพยายามเข้าใจความเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ได้มีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดย

3.1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนาวางอย่างไม่เป็นทางการต่างๆ มาจัดระบบข้อมูล

3.2) จัดประเภทหรือหมวดหมู่ สังเคราะห์ ค้นหาแบบแผน แปลความหมาย และตีความข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมา

3.3) อธิบายนำเสนอภาพของปรากฏการณ์ในเชิงการสร้างข้อสรุปหรือให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) จากข้อมูลหรือข้อค้นพบย่อยๆ รวบรวมมาอธิบายเป็นภาพรวมและเชื่อมโยงสิ่งที่ศึกษาไปยังเรื่องอื่นๆ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่ศึกษาเบื้องต้นพบว่า หมู่บ้านโพนนาคี โพนวิสัย มีลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มเชิงเขา ลักษณะคล้ายแอ่งกระทะ โดยมีภูพานล้อมรอบทางทิศตะวันออกและทิศใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะสมแก่การทำนา ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ แต่ก็ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำผิวดิน เพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพอื่นได้แก่ การทำสวนยางพารา และปลูกต้นไผ่ยาสูบ และการปศุสัตว์ มีสัตว์เลี้ยงสำคัญ เช่น สุกร โค กระบือ เป็ด ไก่ ฯลฯ ส่วนการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ การผลิตไม้กวาดดอกหญ้า และทอผ้าพื้นเมือง รับจ้างทั่วไป ค้าขาย

พื้นที่บ้านโพนนาคี โพนวิสัย ประกอบด้วย หมู่ที่ 3, 4, 6 และ 10 ตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวจังหวัดและตัวอำเภอ ห่างจากอำเภอเขาวงประมาณ 5 กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 90 กิโลเมตร มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,150 คน แยกเป็น

ชาย 1,071 คน หญิง 1,079 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 653 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ, 31 มีนาคม 2557)

ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน ภายในหมู่บ้านมีวัดโพนนาดี เป็นวัดประจำหมู่บ้าน ในรอบ 1 ปี ชาวบ้านโพนนาดี โพนวิสัย จะดำเนินกิจกรรมตามวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีโดยเฉพาะประเพณีของชาชาวไทย ซึ่งเป็นชาติพันธุ์หลักของคนในหมู่บ้านแห่งนี้นอกจากนั้นทางการศึกษามีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง คือโรงเรียนบ้านโพนนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 (สพป. กส.3)

การปกครองในหมู่บ้าน หมู่บ้านโพนนาดี - โพนวิสัย ในปัจจุบัน มีผู้ใหญ่บ้านที่คอยทำหน้าที่ดูแลงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามสาธารณภัยที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านจำนวนหมู่บ้านละ 1 คน รวม 4 คนดังนี้

หมู่ที่ 3 บ้านโพนวิสัย ผู้ใหญ่บ้าน คือ นายสายันต์ บุตรศรีรักษ์

หมู่ที่ 4 บ้านโพนนาดี ผู้ใหญ่บ้าน คือ นางสุดชาดา ศรีหาพล

หมู่ที่ 6 บ้านโพนวิสัย ผู้ใหญ่บ้าน คือ นายแรมศักดิ์ สุกุลซัง (กำนันตำบลหนองผือด้วย)

หมู่ที่ 10 บ้านโพนนาดี ผู้ใหญ่บ้าน คือ นายธนิช แสงนิกุล

และภายในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านๆ ละ 2 คนในการทำหน้าที่ด้านการพัฒนาพื้นที่และการจัดบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในสภาวะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง ด้วยดังนี้

ลำดับที่	ชื่อสกุล	ตำแหน่ง
1.	นางวิบูลย์ สุกุลซัง	ส.อบต. หมู่ที่ 3
2.	นางมารีษา วรสาร	ส.อบต. หมู่ที่ 3
3.	นางระพงษ์ อัฐนาค	ส.อบต. หมู่ที่ 4
4.	นายพินิจ ทิพย์สิงห์	ส.อบต. หมู่ที่ 4
5.	นางสาวนิลพร อัฐนาค	ส.อบต. หมู่ที่ 6
6.	นางมะลิวัลย์ สุกุลซัง	ส.อบต. หมู่ที่ 6
7.	นางสมจิตร กิจนิกร	ส.อบต. หมู่ที่ 10
8.	นายสัญญาชาติ สุกุลซัง	ส.อบต. หมู่ที่ 10

นอกจากนั้นแล้ว หมู่บ้านยังมีผู้แทนของตนในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เรียกว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตอำเภอขาว ได้แก่ นายรามเศวร์ เลิศล้ำ และมีผู้แทนในระดับชาติ ตามช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ เขต 6 ได้แก่ นายประเสริฐ บุญเรือง

ผลการศึกษาตามเป้าหมาย

การศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองในการใช้อำนาจทางการเมืองในพื้นที่หมู่บ้านโพนนาดี โพนวิสัย อำเภอขาว จังหวัดกาฬสินธุ์ผ่านกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเปิดป้ายหมู่บ้านเสื้อแดง การระดมมวลชนเพื่อเข้าร่วมการประชุมที่ส่วนกลาง การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านในช่วงที่กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของชาวบ้าน เช่น การเลือกตั้งหลังเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ. 2549 และหลังจากนั้น การดำเนินกิจกรรมของแกนนำเครือข่ายคนเสื้อแดง เป็นต้น เพื่อให้เห็นภาพการเมืองอันเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป และมีอยู่อย่างกว้างขวาง ตามที่ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2554) มองว่า การเมืองเป็นปฏิกริยาทางสังคม (Interaction) ดังนั้นจึงมีขอบเขตที่กว้างไกล นอกจากการเมืองจะอยู่ในสถาบันทางการเมืองแล้ว ปฏิกริยาทางสังคมภายในครอบครัว ชุมชนขนาดเล็ก กลุ่มเหล่านี้ก็มีลักษณะที่เรียกว่า กิจกรรมทางการเมืองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวทางนี้มาใช้เป็นกิจกรรมวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางการเมืองผ่านกระบวนการ (process) ของกิจกรรม ว่ามีลักษณะและรูปแบบของความสัมพันธ์ผ่านกระบวนการทางการเมืองระหว่างฝ่ายผู้แทนระดับต่างๆ กับเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่ที่เกิดขึ้นอย่างไร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบ ลักษณะความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนกับเครือข่ายคนเสื้อแดง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ พบว่า ความสัมพันธ์ทางการเมืองของทั้งสองฝ่ายซึ่งมีพื้นที่ดำเนินงานทางการเมืองร่วมกันสามารถจำแนกได้ เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ความร่วมมือ และความขัดแย้ง เพื่อใช้ 2 รูปแบบนี้ค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายพยายามหาจุดกลางร่วมกันเพื่อหาเสถียรภาพทางการเมืองในหมู่บ้านหรือในพื้นที่ซึ่งผู้วิจัยเรียกรูปแบบที่เกิดขึ้นว่า การประนีประนอม ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้รูปแบบความสัมพันธ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นดังนี้

- 1.1) ความร่วมมือ
- 1.2) ความขัดแย้ง

1.3) การประนีประนอม ซึ่งมีรายละเอียดตามการศึกษา ดังนี้

1.1) รูปแบบความร่วมมือ

ความร่วมมือในฐานะความสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งระหว่างระหว่างผู้แทนกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้านจากการศึกษาหมู่บ้านโพนาดี-โพนาวิสัย เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในฐานะที่แสดงออกถึงความร่วมมือในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ทางกลุ่มเครือข่ายคนเสื้อแดงขอความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่นในระดับ ส.อบต. ซึ่งฝ่ายผู้แทนระดับล่างๆ จะให้ความร่วมมือทุกครั้ง และไม่เคยปฏิเสธเลย เพราะมองกิจกรรมที่กลุ่มคนเสื้อแดงทำขึ้นในหมู่บ้านต่างเห็นว่าเป็นโยชน์ร่วมกันแก่คนในหมู่บ้าน เช่น การเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงก็เพื่อให้ชาวบ้านมีระบบสหกรณ์ชุมชนที่เข้มแข็งในหมู่บ้าน สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจในชุมชนตนเองพร้อมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางเศรษฐกิจระหว่างหมู่บ้านเสื้อแดงในที่ต่างๆ ร่วมกัน ดังที่ผู้ใหญ่บ้านท่านหนึ่งได้สะท้อนในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนว่า

“...ตอนที่เขาจะมาเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงผู้ใหญ่บ้านก็ไม่รู้นะ เพราะว่าแกนนำของเขาก็จะบอกเฉพาะสมาชิกของเขา ซึ่งสมาชิกของเขานั้นแหละมาบอกรายละเอียดว่าเขาจะมาเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงในหมู่บ้านของเรา เพราะหมู่บ้านของเรามีความพร้อม ทางรัฐบาลโดยนายกฯ (ยังลักษณ์) จะมาช่วยให้มีร้านค้าสหกรณ์เกิดขึ้นในหมู่บ้าน สมาชิกคนที่มาบอกเขาพูดอย่างนั้นนะ พอผู้ใหญ่บ้านรู้อย่างนั้น มันก็เป็นหมู่บ้านเราพื้นที่รับผิดชอบของเรา ผู้ใหญ่บ้านก็ประสานข่าวไปยังนายอำเภอ นายอำเภอได้ก็มอบหมายให้ปลัดอำเภออาวุโสมาช่วยงานเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงที่อาคารเอนกประสงค์ของโรงเรียนบ้านเรา ทางทีมงานเขาก็มาชวนเราเนาะ เราก็ไปร่วม...”
(สัมภาษณ์ เมื่อ 23 เมษายน 2557)

นอกจากนี้ แกนนำคนเสื้อแดงในหมู่บ้านได้เชื้อเชิญให้ผู้ใหญ่บ้านนายหนึ่งไปร่วมทำบัตรสมาชิกคนเสื้อแดงกับกลุ่มพวกตนที่ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านแสดงความร่วมมือกับกลุ่มพวกตน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านคนดังกล่าวได้บอกกับผู้วิจัยว่า

“...ขนาดผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน ไม่ได้ทำบัตรเลือกตั้งกับเขา เขาก็มีการเอารถมารับถึงบ้าน ไม่ไปก็ไม่ได้ ต้องไปกับเขาตอนนั้น ไปที่ตัวจังหวัดนะ ทำบัตรครั้งนั้น ไม่ใช่ทำที่หมู่บ้านเรา..”

(สัมภาษณ์ เมื่อ 13 พฤษภาคม 2557)

นอกจากนี้ เวลาที่มีการชุมนุมที่มีการเรียกระดมมวลชนเพื่อรวมตัวกันในนามของกลุ่มแนวร่วม นปช. ณ ส่วนกลาง ชาวบ้านก็จะมีการระดมความช่วยเหลือกันโดยอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรที่มีในหมู่บ้าน ทั้งมวลชนและเงินทุน รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็น จากรูปแบบความร่วมมือดังกล่าว หนีไม่พ้นแม้แต่ผู้แทนฝ่ายปกครองในระดับหมู่บ้านที่มอบเงินบริจาคสนับสนุนการเข้าร่วมชุมนุมของกลุ่ม นปช. ที่ส่วนกลาง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...เวลาที่ชาวบ้านเขาจะไปกรุงเทพฯ ไปโบนันซ่าเขาใหญ่ หรือรอบล่าสุดที่ไปถนนอักษะ พุทธมณฑล เพื่อไปชุมนุมร่วมกับแกนนำ นปช. แกนนำเขาก็จะมาขอบริจาคเรียไรเงิน ข้าวสารอาหารแห้งจากบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน บ้าน อบต. เสมอๆ ตัวพ่อผู้ใหญ่ไม่อยู่ แม่บ้านที่อยู่ที่บ้านเขาก็เอาให้ทุกครั้ง ครั้งล่าสุดให้ค่ารถลงไป 200 บาท เขามาขอเรา เราก็ให้เราไม่เคยปฏิเสธอยู่แล้ว...”

(สัมภาษณ์ 13 พฤษภาคม 2557)

จากรูปแบบความร่วมมือที่พบผ่านกระบวนการของกิจกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะพบรูปแบบการเมืองที่ไม่เป็นทางการ เช่น การชุมนุมมวลชน ของ นปช., การทำบัตรเลือกตั้ง หรือ การเปิดหมู่บ้านเลือกตั้งในหมู่บ้าน ซึ่งรูปแบบความร่วมมือนี้เกิดขึ้นเป็นอย่งอิสระระหว่างฝ่ายผู้แทนในระดับหมู่บ้านตามที่กล่าวมา ซึ่งกลายเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองที่อาศัยความเป็นชาวบ้านเดียวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

1.2) รูปแบบความขัดแย้ง

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงความขัดแย้ง หมายถึง ฝ่ายผู้แทน กับ กลุ่มเครือข่ายคนเลือกตั้ง ในหมู่บ้านต่างฝ่ายต่างรู้เป้าหมายในการดำเนินการของแต่ละฝ่าย และแต่ละฝ่ายพยายามแย่งชิงหรือขัดขวางการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของอีกฝ่าย ซึ่งจะปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในพื้นที่ โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างฝ่ายผู้แทนระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) , สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) หรือนายองค์การบริหารส่วนตำบล (นายก อบต.) ซึ่งเป็นคน

หมู่บ้านอื่น กับเครือข่ายคนเสื้อแดงในหมู่บ้านที่ศึกษา ซึ่งความขัดแย้งจะแสดงออกมาในลักษณะความไม่พอใจของกลุ่มเครือข่ายคนเสื้อแดงในหมู่บ้านที่มีต่อที่มาและการทำหน้าที่ของฝ่ายผู้แทนดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านในพื้นที่ที่เป็นอยู่ได้ โดยเฉพาะวิจัยจะขอเรียงข้อมูลการนำเสนอภาพความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่ายนี้ ดังนี้

จากกรณีที่มาของผู้แทนระดับชาติที่อาศัยพรรคการเมืองที่ชาวบ้านชื่นชอบ เกาะแสนนโยบายพรรคการเมืองดังกล่าว จนสามารถชนะคะแนนที่ชาวบ้านลงคะแนนให้ในเวลาเลือกตั้งโดยชาวบ้านหวังว่าผู้สมัครรายนี้จะไปสนับสนุนหัวหน้าพรรคการเมืองที่ตนสังกัดเพื่อให้ได้เป็นนายกรัฐมนตรีและบริหารนโยบายตามที่หาเสียงไว้กับชาวบ้าน โดยที่ชาวบ้านไม่ได้คำนึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร หรือเงินซื้อเสียงที่ผู้สมัครแจกให้ชาวบ้านในช่วงที่มีการเลือกตั้งระดับชาติ ดังกรณีที่ชาวบ้านได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า

“...คน(ผู้สมัครฯ เขต) เขาก็เลือกอยู่ เขาเลือกนโยบาย ก็เพราะมัน (นโยบายพรรค) เข้ากระตักตาเขาแล้ว ถ้าคนนี้ (ผู้สมัครฯ เขต) ไม่ได้ก็เอา เป้าหมายอยู่ที่นายกฯ พรรคเขา (พรรคเพื่อไทย) เอาหมามาลง เราก็ต้องลงให้ เป้าหมายมันอยู่นายกฯ เหตุที่ไม่ชอบ (ผู้แทนฯ เขตในพื้นที่) เพราะแกไม่ชอบออกปากออกเสียง...”

(สัมภาษณ์ เมื่อ 6 เมษายน 2557)

หรือ

“...เงินมิ(ไม่)เกี่ยว ว่าแต่เขามัก (ชอบ) เขาเอา (เลือก) คนหละซัง (ไม่ชอบ) คนลง (ผู้สมัครฯ ระดับเขต) หนีแมนพรรคเพื่อไทยลงเขาหละเลือก... ถ้าเขามิมักคน (ไม่ชอบผู้สมัครฯ) มิมักพรรคเลย (ไม่ชอบพรรค) เขาก็มิลงเอา (ไม่ลงคะแนนเลือก) เจ้ามาเจ้าหละเป็นจนตาย (ถ้าใครมาลงพรรคนี้ ได้เป็นจนตาย) ถ้ามันบ่ออกจากพรรคนี้ (ถ้าคุณไม่ออกจากพรรคนี้) มัน (ผู้แทนฯ) บ่ลงพื้นที่ ให้คนมาช่วยงานศพฯ ละ 200 บาท...”

(สัมภาษณ์ เมื่อ 17 เมษายน 2557)

เมื่อที่มาหรือการเลือกตั้งผู้แทนดังกล่าว เป็นสาเหตุประการหนึ่งเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในกระบวนการทางการเมืองในหมู่บ้านระหว่างฝ่ายผู้แทนกับกลุ่มคนเสื้อแดงในหมู่บ้าน ทำให้เครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดงหาวิธีการการแข่งขันหรือเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้ตนเองสามารถบรรลุความต้องการตามบรรลุวัตถุประสงค์

ทางการเมือง คือการได้ผู้แทนที่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านในพื้นที่ที่เป็นอยู่ได้ วิธีการอันเป็นวิธีการที่รวดเร็วของการแก้ไขเหตุเฉพาะหน้าดังกล่าวได้ ที่เครือข่ายชาวบ้านที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนเสื้อแดงในภายหลังใช้ดำเนินการเมื่อปี 2553 – 2554 คือการเสนอชื่อลูกหลานของแกนนำให้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนระดับชาติในคราวการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2554 ดังข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากชาวบ้านที่ว่า

“...เราไม่ชอบผู้แทนฯ ในพื้นที่ เราก็เลยจะเปลี่ยนคนใหม่ แต่พรรคเขาก็ยังส่งคนเดิม ชาวบ้านไม่เอาด้วยคนนี่ มันไม่ทำอะไร มันไม่เป็นปากเป็นเสียงให้ เราเลยให้ลูกชายคุณพ่อพิพัฒน์ซึ่งเป็นลูกหลานคนในหมู่บ้าน เป็นคนใจกว้าง ลงสมัครในพรรคของลูกสาวเสธ.แดง วันเปิดตัวพรรคและผู้สมัครก็พากันแห่รอบอำเภอเขาวง อำเภอนาकुนี้แหละ ผมก็ไปเรารู้สึกว่าเราเจอผู้สมัครคนนี้มาแทนผู้แทนฯ คนเก่าที่เป็นอยู่..”
(สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2557)

โดยวิธีการแข่งขันเพื่อบรรเทาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ประการแรกที่เกิดขึ้นคือ การส่งผู้สมัครฯ ที่เป็นลูกหลานของแกนนำเครือข่ายคนเสื้อแดงในหมู่บ้านลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติแข่งกันผู้แทนฯ ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ เพราะต้องการเปลี่ยนตัวผู้แทนฯในระดับเขตเลือกตั้งที่สามารถเป็นปากเป็นเสียงให้กับชาวบ้านในพื้นที่ได้ แต่อย่างไรก็ตามความคิดนี้ของเครือข่ายก็เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 เท่านั้น หลังจากนั้นก็ไม่มีการจัดตั้งขบวนการชาวบ้านในนามของกลุ่มคนเสื้อแดง ที่เป็นที่รู้จักอย่างเปิดเผย เพื่อทำกิจกรรมตามที่แกนนำ นปช. หรือแกนนำสมัชชาหมู่บ้านเสื้อแดงได้มีมติ อันเป็นแขนงหนึ่งทางการเมืองของชาวบ้านที่เกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้แทนในพื้นที่ หากแต่เป็นรูปแบบหนึ่งของการแข่งขันเพื่อช่วงชิงการนำในการแสดงบทบาทเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ที่ชาวบ้านมีความรู้สึกไม่ชอบผู้แทนฯ ดังที่แกนนำเครือข่ายคนหนึ่งพูดถึงประเด็นดังกล่าวไว้ว่า

“...เราทำอะไร เราไม่เคยไปบอก หรือเข้าไปหาเขา เขาก็ไม่เคยมาหาเราในหมู่บ้าน ต่างคนต่างอยู่ ขนาดตอนพวกรายไปชุมนุมเสื้อแดงที่กรุงเทพฯ ไปอยู่เป็นเดือน ไม่เคยรับเงินจากใคร เอาเงินตัวเองไปตั้งนั้น สีข้าวสาร ห่อปลาร้า ห่อไม้ตอง กันไปเอง พอไปถึงค่อยรู้จักคนหมู่บ้านข้างๆ เช่น บ้านคุ้มใหม่ บ้านนาทุตลิมว่าเขาก็มา แต่เขามาด้วยเงิน ส.ส. ออกค่ารถให้ เขามาหาพวกราย เขาบอกกยายว่าอยากได้เสื้อแดง อยากได้

หมวกแดง ยายก็ออกเงินให้เขา วันหลังๆ มา เขาก็มาอยู่กลุ่มกับพวกยาย มากินข้าว กินปลาร้า กินหน่อไม้ดองที่พวกยายเอาไป กลายมาเป็นลูกเป็นหลานยาย...”

(สัมภาษณ์ เมื่อ 23 เมษายน 2557)

จากปรากฏการณ์การช่วงชิงมวลชนเชิงการแข่งขันเพื่อเป้าหมายในการหาวิธีการต่อรองอำนาจกันระหว่างฝ่ายเครือข่ายคนเสื้อแดงและฝ่ายผู้แทนฯ โดยเฉพาะ ส.ส. เขตเลือกตั้ง ทำให้เห็นว่า ด้วยความเป็นชาวบ้านที่สื่อสารกันและเห็นอกเห็นใจกันนำไปสู่การรวมกลุ่มของเครือข่ายที่ไม่จำกัดเฉพาะคนในหมู่บ้าน หากมีคนในหมู่บ้านละแวกใกล้เคียงเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพของการควบคุมฐานเสียงของผู้แทนราษฎรแบบเดิมว่าไม่สามารถทำได้ อย่างง่ายแบบเดิม เพราะมีกลุ่มเครือข่ายในระดับพื้นที่ที่พยายามแย่งฐานเสียงที่เคย ักติภายใต้ระบบอุปถัมภ์แนวดิ่ง ได้กลายเป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ระหว่างชาวบ้านด้วยกันในแนวราบแล้ว

นอกจากผู้แทนในระดับ ส.ส. ดังกล่าว ในระดับ ส.อบจ. และ นายก อบต. ซึ่งเป็นผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งของชาวบ้านในการพัฒนาท้องถิ่น เครือข่ายคนเสื้อแดงในพื้นที่ก็มีความเห็นต่อตัวบุคคลในตำแหน่งดังกล่าวไปในทางลบเช่นเดียวกัน เช่น กรณีการเลือกตั้ง ส. อบจ. หรือ นายก อบต. ที่เกิดขึ้นว่า

“...แต่ก่อนผู้แทนที่ชาวบ้านเลือกไปเป็นผู้นำในท้องถิ่น ใช้ความเหมาะสม ใช้คุณธรรมตัดสินใจในการเลือกตั้ง ตอนนั้นมันใช้เงินเยอะเกินไป คนสมัยนี้มันเลยไม่ค่อยเชื่อฟังผู้นำในท้องถิ่น...”

(สัมภาษณ์ เมื่อ 8 พฤษภาคม 2557)

หรือ

“...ถึงเวลาเลือกตั้ง ชาวบ้านเขาอยากเปลี่ยนตัวคน เขาก็เปลี่ยนไปเลย คนที่ญาติเขาเยอะเขาก็รู้ว่าจะได้ไม่ได้ บางทีคนที่ลงนายก อบต. เป็นคนหมู่บ้านอื่น เขาก็จะมาเอารองนายกฯ คนบ้านเราที่มีญาติเยอะๆ ให้ไปอยู่ในทีมเขา พี่น้องใครหลายกว่ากัน คนนั้นก็ได้ ได้แล้วเขาก็ไม่อะไร มาก...”

(สัมภาษณ์ เมื่อ 8 พฤษภาคม 2557)

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นล้วนมาจากกระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นในรูปแบบทางการ อันได้แก่ การเลือกตั้ง การใช้

อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ การบริหารกิจการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน ซึ่งแสดงผ่านข้อมูลที่ว่าผู้แทนฯ ที่ผ่านการเลือกตั้งไม่ใส่ใจหรือให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ เป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชนในพื้นที่ ขณะการเลือกตั้งมาด้วยระบบเครือข่ายและการใช้เงิน ทำให้คุณค่าในความเป็นผู้แทนฯ ที่ชาวบ้านเคยเชื่อใจเหมือนในอดีตได้ลดต่ำลง การเกิดขึ้นของเครือข่ายการเมืองคนเสื้อแดงในหมู่บ้านประการหนึ่งก็แสดงออกถึงความไม่พอใจจากปัญหาเรื่องระบบผู้แทนฯ ที่เกิดขึ้นนั่นเอง

1.3) รูปแบบความขัดแย้ง

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงประนีประนอม หมายถึง เป็นวิธีการที่บุคคลทั้งสองฝ่ายที่มีความขัดแย้ง สามารถตกลงกันได้ โดยวิธีการพบกันครึ่งทาง ต่างฝ่ายต่างยอมลดความต้องการของตนบางส่วน ดังนั้น วิธีการนี้จึงเป็นการที่แต่ละฝ่ายต้องเสียสละบางส่วนเพื่อให้ได้ข้อตกลงที่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน ซึ่งวิธีประนีประนอมระหว่างสองฝ่ายดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า มี 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก การสร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมระหว่างกัน

การใช้แนวทางวัฒนธรรมชุมชนเป็นตัวประสานกระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นในการสร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ระหว่างฝ่ายผู้แทน กับฝ่ายเครือข่ายคนเสื้อแดงในหมู่บ้านพบว่า ทั้งสองฝ่ายพยายามสืบหาข้อมูลการดำเนินกิจกรรมของแต่ละฝ่ายผ่านวิธีการต่างๆอย่างสม่ำเสมอ เช่น การลงพื้นที่ของผู้แทนเพื่อพบปะชาวบ้านในพื้นที่หรือการออกช่วยงานชาวบ้านในงานต่างๆ แม้จะไม่ได้เชื่อเชิญอย่างเป็นทางการ หรือผู้แทนในระดับบนก็มีการใช้แกนนำหัวคะแนนในหมู่บ้านรายงานผลความเคลื่อนไหวในหมู่บ้านให้ทราบ หรือการให้ตัวแทนมามอบเงินหรือสิ่งของช่วยงานชาวบ้าน เช่น งานศพ งานแต่งงาน เป็นต้น ซึ่งการลงพื้นที่และการร่วมทำกิจกรรมระหว่างกันของทั้งสองฝ่าย ได้ลดอุณหภูมิความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พร้อมสร้างความเข้าใจในระดับพื้นที่ว่าผู้แทนมีหน้าที่ออกกฎหมาย และเข้าร่วมประชุมสภาที่กรุงเทพฯ จึงไม่ค่อยมีเวลามาลงพื้นที่ หากในพื้นที่ชาวบ้านจะทำกิจกรรมอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านและส่วนร่วม ฝ่ายผู้แทนก็จะสนับสนุนอย่างเต็มที่ (สัมภาษณ์จากหัวหน้าผู้แทนราษฎร เมื่อ 6 เมษายน 2557) หรือการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายผู้แทน เช่น การตั้งคณะกรรมการต่างๆในหมู่บ้าน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มผู้สูงอายุ และอื่นๆ ต่างดึงศักยภาพของชาวบ้านที่มีอยู่ เช่น ป้ากิ่งแก้ว อินทรีย์ อายุ 67 ปี เคยเป็นข้าราชการสาธารณสุข

ให้มาดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มผู้สูงอายุและที่ปรึกษากลุ่ม อสม. หรือลูกนิคม
อุปชีวะ อายุ 65 เคยเป็นกำนัน ให้มาดำรงตำแหน่งประธานสถาบันการเงินชุมชน
ต้นแบบหรือกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งฝ่ายผู้แทนในหมู่บ้านก็จะมองถึงศักยภาพ
ที่ชาวบ้านมี มากกว่าผลประโยชน์หรือความต้องการส่วนตนที่ผู้แทนต้องการจาก
การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ก็จะทำให้หมู่บ้านมีเครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้น
อย่างเข้มแข็งสามารถสร้างเสถียรภาพทางการเมืองในหน่วยการเมืองระดับหมู่บ้านได้
เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ในฐานะที่ประชาชนอำเภอเขาวงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย
หรือภูไท เครือข่ายคนเสื้อแดงและฝ่ายผู้แทนฯ ในทุกระดับ ต่างเห็นความสำคัญของ
วัฒนธรรมในการประสานความไม่ลงรอยกันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยการใช้วัฒนธรรม
ชุมชนในการประสานความเข้าใจระหว่างกัน เช่น

“...วิถีชีวิตคนไทย มีวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งมากโดยเฉพาะ
ในเขตอำเภอเขาวงเรา การปกครองในหมู่บ้าน แม้จะมีผู้แทนฯ ในส่วนต่างๆ
แต่เขาก็ก้มรับนับถือ เข้าหาหรือมาปรึกษาความคิดเห็นความอ่านของผู้หลัก
ผู้ใหญ่ พอผู้ใหญ่พูดเขาจะฟัง เวลาไปงานต่างๆ เขาก็จะเคารพกัน ลูกหลาน
ผู้ไทยเราสามารถไล่ลำดับญาติกันได้ทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ อันนี้แหละที่พอจะ
ทำให้พวกเราพอจะหันหน้าคุยกันได้ ไม่ว่าคุณจะอยู่ฝ่ายไหน...”

(สัมภาษณ์ 13 พฤษภาคม 2557)

จากการใช้วิถีทางวัฒนธรรมชุมชนเป็นวิธีการประนีประนอมเพื่อลดความ
ขัดแย้งระหว่างฝ่ายผู้แทนฯ กับเครือข่ายคนเสื้อแดงในพื้นที่เพื่อลดความขัดแย้ง
ทางการเมืองที่เกิดจากความไม่ลงรอยกันของทั้งสองฝ่ายในบางระดับและในบาง
ประเด็น ซึ่งจากกรณีศึกษาในพื้นที่ แม้ว่าวัฒนธรรมชุมชนจะเป็นตัวประนีประนอม
ความเข้าใจระหว่างกันได้ โดยการเคารพความอาวุโสตามสายตระกูลที่ตนสังกัด และ
การพูดคุยระหว่างเครือญาติตามสายต่างๆที่พบปะกันผ่านกิจกรรมตามวัฒนธรรม
ชุมชนที่เกิดขึ้นก็จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ในเชิงประนีประนอมระหว่างกันได้

**ประการที่สอง ปัจจัยที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทน
กับเครือข่ายคนเสื้อแดง**

สำหรับประเด็นเงื่อนไขหรือปัจจัยที่นำมาสู่ความสัมพันธ์ทางการเมือง
ระหว่างผู้แทนกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้านตามที่ศึกษา พบว่า การเมือง
แบบธรรมชาติหรือการเมืองแบบไม่เป็นทางการ ตามการศึกษาครั้งนี้ มีผลต่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายผู้แทนระดับล่าง ได้แก่ กำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กับเครือข่ายคนเสื้อแดง ซึ่งกลายเป็นเงื่อนไขไปสู่ความสัมพันธ์รูปแบบที่เด่นชัดที่สุดคือ รูปแบบความร่วมมือ ซึ่งความร่วมมือที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันระหว่างสองฝ่ายในการจัดตั้งเครือข่ายคนเสื้อแดงขึ้นในหมู่บ้านเพื่อที่การดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์การก่อตั้งอันเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านและแสวงหาจุดยืนทางการเมืองบนกระแสการเมืองระดับชาติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจฐานรากที่เคลื่อนไหวไปมาบนกระแสทุนนิยมให้กับชาวบ้านในระดับหมู่บ้านเอง

การเมืองแบบทางการหรือการเมืองในรูปแบบ ตามการศึกษาครั้งนี้ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายผู้แทนระดับบน ได้แก่ ส.ส., ส.อบจ., นายก อบต. กับเครือข่ายคนเสื้อแดง ซึ่งกลายเป็นเงื่อนไขไปสู่ความสัมพันธ์รูปแบบที่เด่นชัดที่สุด คือ รูปแบบความขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้กลายมาเป็นตัวหนุนชาวบ้านให้หาวิธีการทางการเมืองในรูปแบบของตนเอง ซึ่งชาวบ้านบางส่วนได้รับแนวคิดมาจากแกนนำ นปช. ในระดับชาติจากการเข้าร่วมชุมนุมในเวทีส่วนกลาง ทำให้ชาวบ้านเกิดความสนใจสร้างรูปแบบการช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านที่จัดตั้งในนามหมู่บ้านเสื้อแดง เพื่อเป็นกลไกหนึ่งที่ไม่ต้องอาศัยการเมืองแบบทางการที่มีอยู่ในการทำงานและประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้านด้วยกัน

จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายไม่ว่าจะอยู่ฝ่ายไหนต่างนำไปสู่ความตกลงในการอยู่ร่วมกันได้ ผ่านการสร้างความเข้าใจระหว่างกันในการทำงานดังกล่าวนี้ และใช้วัฒนธรรมชุมชนที่มีอยู่เป็นศักยภาพสร้างความเข้าใจระหว่างกันอันนำไปสู่ความประนีประนอมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่หน่วยการเมืองระดับฐานรากอย่างหมู่บ้านโพนาดิ โพนวิสัย ตามกรณีศึกษาครั้งนี้ได้

การอภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า รูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนในระดับต่างๆกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้าน มีหลายรูปแบบ เช่น ขัดแย้งกัน ร่วมมือกัน และประนีประนอมกัน ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามกรอบของสังคมนิยมที่มีความสลับซับซ้อนทางด้านความสัมพันธ์ของผู้คน จึงใช้ระบอบการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยที่ให้การเลือกตั้งผู้แทนของชุมชน

การเมืองเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของชุมชน เพื่อให้องค์ประกอบประเภทนี้สามารถสร้างจุดยืนหรือแสวงหาตัวตนทางการเมืองของพลเมืองที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้นตามที่ สมเกียรติ วันทะนะ (2555) ได้ทำการศึกษาไว้ ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวมายังเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยในชุมชน การเมืองที่ศึกษาได้ว่า กำลังหาทางรอดและเกิดการเจริญเติบโตผ่านการที่คนในชุมชนได้แสดงความเป็นประชาธิปไตยของตนออกทางการมีตัวแทน (representative democracy) แล้วทำการตรวจสอบรอบด้าน (counter - democracy) เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายในหมู่บ้านได้มาเรียนรู้ปรึกษาหารือกัน (deliberative democracy) เพื่อสังคมที่ก้าวหน้าที่การอยู่ร่วมกัน เป็นต้น และสอดคล้องลัดดาวัลย์ ต้นติวิทยาพิทักษ์ (2550) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในกิจการสาธารณะของชุมชน มีความซับซ้อนกันของการทำงานของในแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยแบบเรียนรู้ปรึกษาหารือ โดยมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะชุมชนสอดคล้องกับรูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่นกัน

ส่วนผลที่เป็นเงื่อนไขหรือปัจจัยที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย 1) ผู้แทนของชาวบ้านไม่ได้เป็นทีมนับถือหรือได้รับการยอมรับจากชาวบ้านดังเช่นแต่ก่อน 2) ผู้แทนให้ความสนใจแต่การรักษาฐานเสียงและอำนาจทางการเมืองมากกว่าการแก้ไขความเดือนร้อนในพื้นที่รับผิดชอบ 3) ชาวบ้านมีสำนึกเรื่องความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาภายในหมู่บ้านตนเองเป็นทุนทางสังคมเดิมอยู่แล้ว 4) ชาวบ้านมีการติดต่อและเชื่อมโยงกับแกนนำเครือข่ายต่างๆ ระดับจังหวัดและระดับประเทศเองในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในหมู่บ้าน 5) ผู้แทนที่ผ่านการเลือกตั้งของชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับเลือกเพราะใช้ระบบเครือข่ายญาติพี่น้องและระบบอุปถัมภ์ผ่านคนรู้จัก ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความแตกแยก แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายระหว่างชาวบ้านขึ้น ซึ่งจากปัจจัยและเงื่อนไขดังกล่าว สอดคล้องกับ เกวลีศรีหะมมคล (2550) ซึ่งพบว่าจากปัญหาเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในทางการเมืองจนนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมืองในช่วง 5 - 6 ปีที่ผ่านมา นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชาวบ้านที่ดำรงตนอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองเพื่อก้าวเข้าสู่สังคมประชาธิปไตยที่ก้าวหน้า ทะเลาะกันได้ แตกต่างกันได้ แต่ต่างฝ่ายต่างต้องพร้อมทำความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อหาจุดร่วมที่ประนีประนอมต่อกันมากที่สุด และ

การประนีประนอมที่สำคัญจากผลการศึกษาพบว่ามีมากที่สุดจากฝ่ายผู้แทนฯ ในระดับล่างกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในหมู่บ้านนั้น สอดคล้องกับงานของ กิรพัฒน์ เขียนทองสกุล (2556) ที่พบว่า การเติบโตและพัฒนาการด้านการปกครองท้องถิ่น ในปัจจุบัน มีส่วนช่วยที่จะสร้างความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของภาคประชาสังคมผ่านกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เป็นต้นและสอดคล้องกับงานของ ดารารัตน์ คำเป็ง (2553) ที่พบว่า บทบาทหน้าที่และสถานภาพทางการเมืองการปฏิบัติของ สภาองค์กรชุมชน มีความสอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจ นำไปสู่การมีส่วนร่วม ทางการเมืองและการขยายตัวของการเมืองภาคประชาชนในรูปแบบประชาธิปไตย ทางตรง นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างผู้แทนในระดับล่างกับเครือข่ายคนเสื้อแดงในระดับหมู่บ้านมีลักษณะร่วมมือในการทำงานต่างๆ เป็นอย่างดี ดังนั้น ความร่วมมือในการทำงานของทั้งสองฝ่ายควรมีการหารูปแบบความร่วมมือที่ชัดเจน สามารถร่วมมือกัน ในกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำงานให้ชุมชนทางการเมืองของตนเอง มีความเข้มแข็งและพัฒนาฐานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เจริญงอกงามสืบไป
2. การเมืองในรูปแบบทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งผู้แทนในระดับต่างๆ นำไปสู่ ความขัดแย้ง ในชุมชน ดังนั้น ควรปฏิรูประบบทางการเมืองให้มีหลากหลายรูปแบบ และแตกต่างกันไปในแต่ละระดับของผู้แทนเพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถ พัฒนาคัดสรรผู้แทนที่เป็นตัวแทนของชาวบ้านอย่างแท้จริง พร้อมจะเป็นปากเป็นเสียงและทำงานตอบแทนชาวบ้านในระดับล่างได้

เอกสารอ้างอิง

- เกวลี ศรีหะมมงคล. 2556. ธรรมนูญหมู่บ้านเรื่องการเลือกตั้ง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเสียงแคน อำเภอดอกคูณ จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกษียร เตชะพีระ. 2550. รายงานการวิจัยรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 กับการเมืองไทย. เอกสารวิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- กีรพัฒน์ เขียนทองกุล. 2556. “การสร้างความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมผ่านการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น”
เอกสารการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 14. อุบลราชธานี : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2554. **รัฐกับสังคม : ไตรลักษณ์รัฐไทยในพุทธสังคมสยาม.** กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- ฐิติกร สังข์แก้ว. 2555. ตัวแบบ “ความเป็นตัวแทน” ในพื้นที่การเมืองสมัยใหม่ : บทนำเสนอเบื้องต้นว่าด้วยบทบาทและนัยยะเชิงทฤษฎี.**เอกสารการประชุมเครือข่ายวิชาการบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่1มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดารารัตน์ คำเป็ง. 2553. **บทบาททางการเมืองภาคประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเฉพาะสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเก๋นอำเภอกุเพียงจังหวัดน่าน.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประกาศิต เสวตธรรม. 2543. **การถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคสู่ท้องถิ่น:กรณีศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของส่วนกลางศักยภาพของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน.**วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. 2556. **การเมืองว่าด้วยการเลือกตั้ง : วาทกรรม อำนาจ และพลวัตชนบทไทย.** กรุงเทพฯ : ฟ้าเดียวกัน.
- ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์. 2550. **ขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน.**วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาวิชาสหวิทยาการ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2556. **รายงานการวิจัยเรื่องความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย.**เอกสารวิจัยภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ วันทะนะ. 2555. **กำเนิดและความเปราะบางของเสรีประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ. (2557). **แผนปฏิบัติการราชการประจำปีงบประมาณ 2557. อัดสำเนา.**

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. 2557. **ประชาธิปไตยคนไทยไม่เท่ากัน.** กรุงเทพฯ : มติชน.

อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ. 2556. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย.** ทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2550. **การเมืองของพลเมืองสู่สหสวรรคใหม่.** กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2546. **สองนคราประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ : มติชน.

Collin Hay . 2002. **Political Analysis.** Leeds : Palgrange Ltd.

Huntington, Samuel P. 1968. **Political Order in Changing Societies.** New Haven : Yale University Press.

Michael K. Connors. 2007. **Democracy and Nation Identity in Thailand.** Copenhagen Nordic Institute of Asian Studies.

Pasuk Phongpaichit. 2007. “Thai politics beyond 2006 coup”, **Bangkok Post**, 31 July , p. 8.

LoGerfo, Jim. 1996. “Attitudes Toward Democracy Among Bangkok and Rural Northern Thais : The Great Divide.” **Asian Survey** 36 (9).

Suchit Bunbongkarn. 1996. “Election and Democratization in Thailand”. In R.H. Taylor, ed. **The Politics of Elections in Southeast Asia.** Cambridge : Cambridge University Press.

ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ออกนามจริง, สัมภาษณ์ที่ บ้านโพนนาดี โพนวิสัย หมู่ที่ 3, 4, 6, 10, ตำบลหนองผือ อำเภอกวาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง เดือนเมษายน - กรกฎาคม 2557